

האבולוציה של המוח ומערכת העצבים

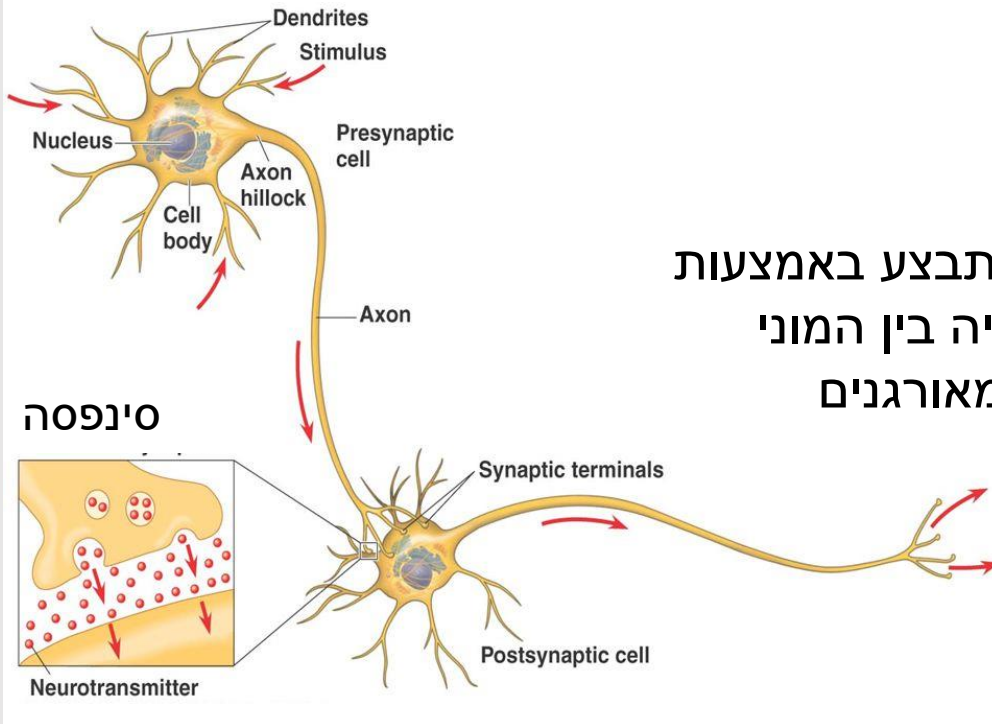
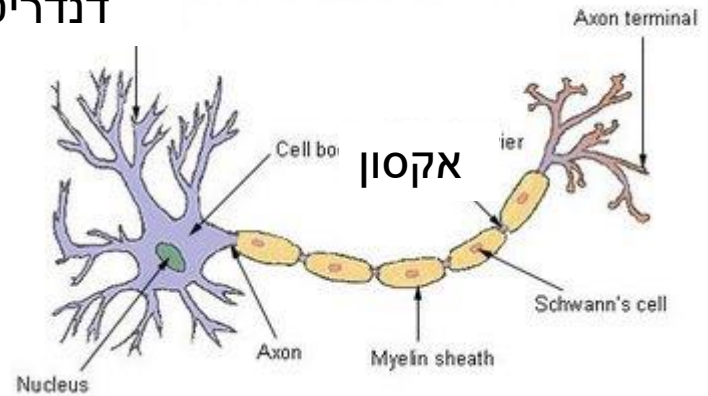
כמה דברים על מערכת העצבים

נוירונים – אבני הבניין של מערכת העצבים

- דנדריטים – קולטים מידע
- אקסון – מעביר מידע
- סינפסה – מקום המפגש

דנדריטים

Structure of a Typical Neuron

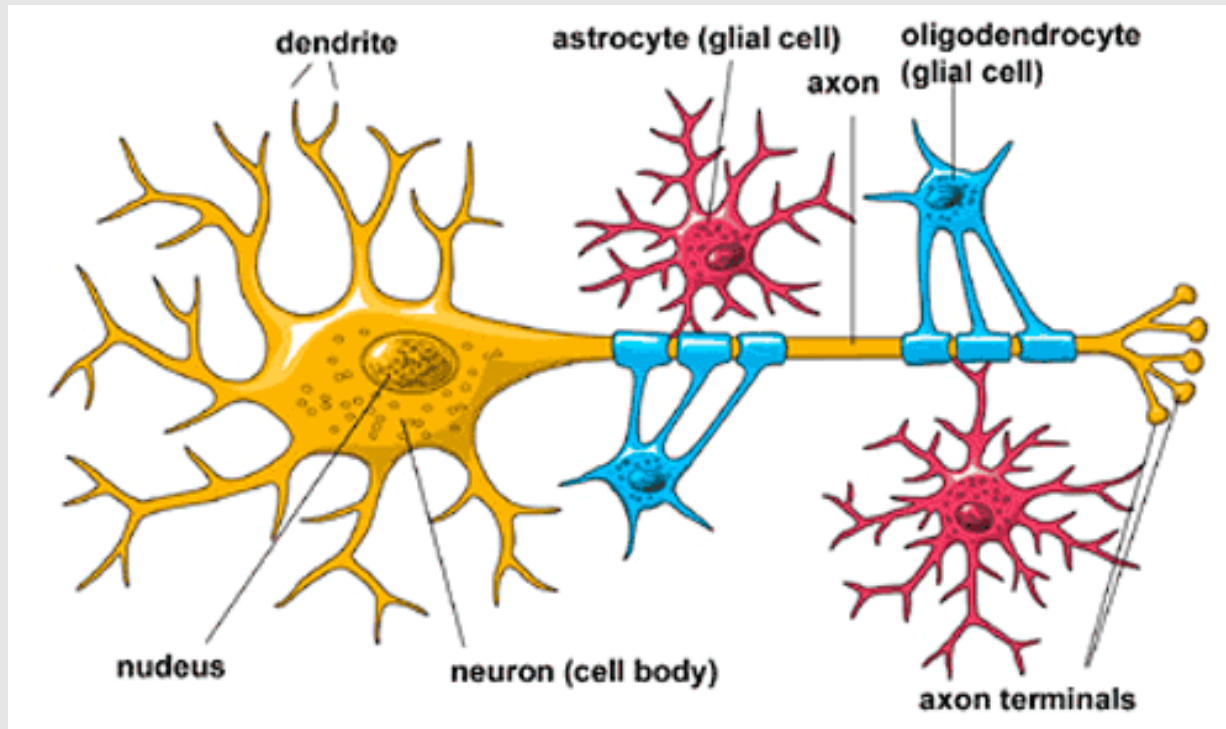

החישוב מתבצע באמצעות אינטראקציה בין המוני נוירונים המאורגנים ברשתות

לבד מנוירונים יש במערכת העצבים גם תאי גליה

- תפקידיהם לתת תמיכה, לסייע בחילוף חומרים, ולסייע בבניית ציפוי המיילין

במה האנושי 86 מיליארד נוירונים (ומספר דומה של תאי גליה) והוא מאורגן לאיברים ולתת איברים

Whole brain

1508.91 ± 299.14 g

170.68 ± 13.86 B cells

86.06 ± 8.12 B neurons
84.61 ± 9.83 B non-neur
0.99 non-neur/neurons

Cerebral cortex (GM+WM)

1232.93 ± 233.68 g

77.18 ± 7.72 B cells

16.34 ± 2.17 B neurons
60.84 ± 7.02 B non-neur
3.76 non-neur/neurons

Rest of brain

117.66 ± 45.42 g

8.42 ± 1.50 B cells

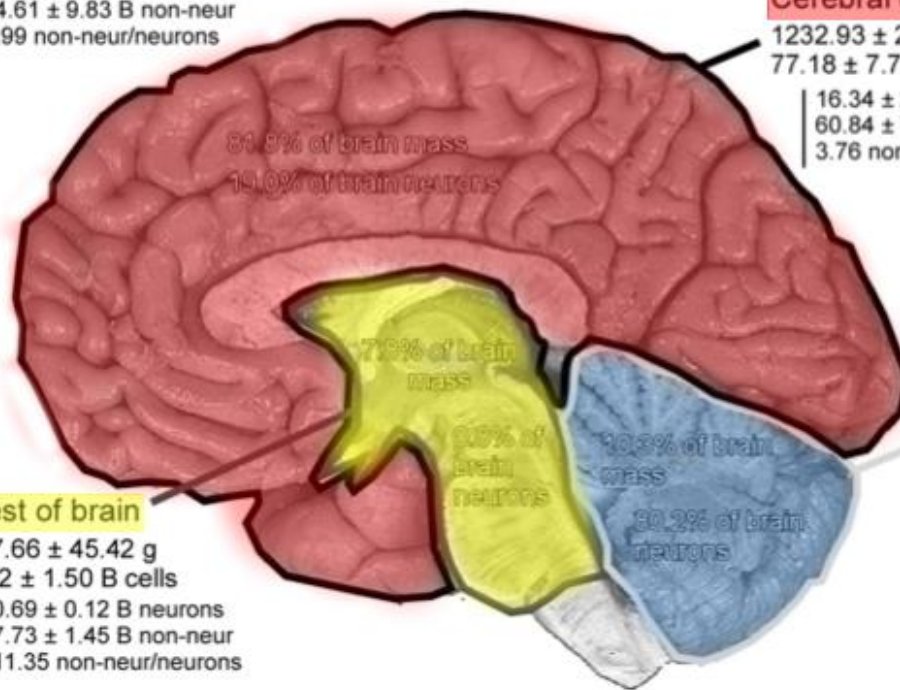
0.69 ± 0.12 B neurons
7.73 ± 1.45 B non-neur
11.35 non-neur/neurons

Cerebellum

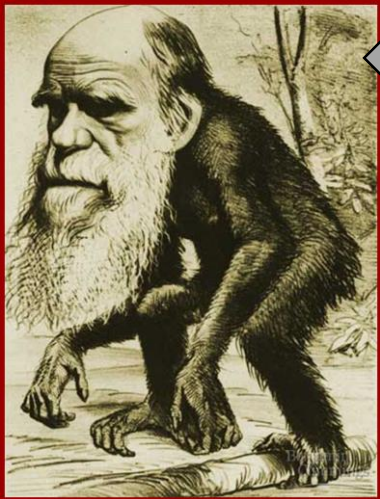
154.02 ± 19.29 g

85.08 ± 6.92 B cells

69.03 ± 6.65 B neurons
16.04 ± 2.17 B non-neur
0.23 non-neur/neurons

כמה דברים על אבולוציה

קשה להבין את ההתנהגות האנושית ואת תפקוד המוח האנושי מבלי להבין כיצד המוח התפתח במהלך האבולוציה

- אבולוציה היא התהליך של שינוי המאפיינים המועברים בתורשה של אוכלוסיות ביולוגיות לאורך הדורות.

- תהליך זה מסביר את היווצרותו של המגוון העצום של אוכלוסיות ביולוגיות.

- העקרונות המרכזיים של התהליך כוללים:

- זיכרון (DNA)

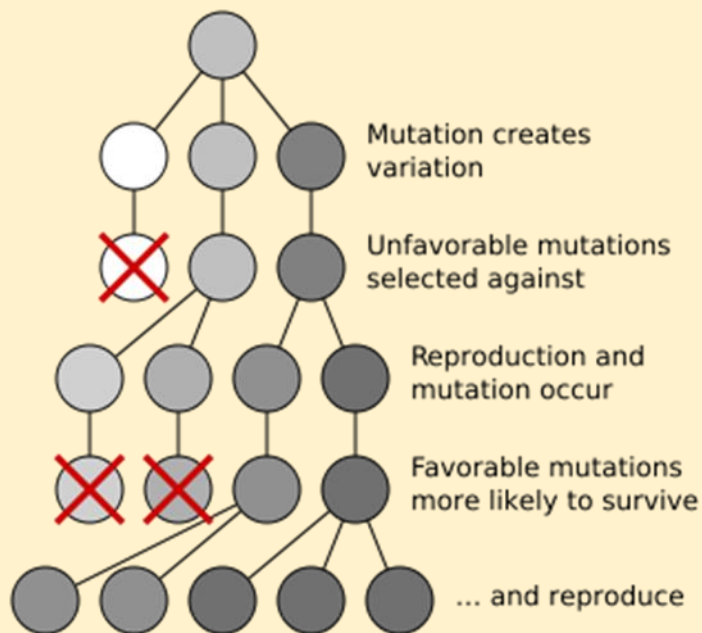
- העברה בין דורית

- מוטציות שגורמות להעברה שאינה מושלמת

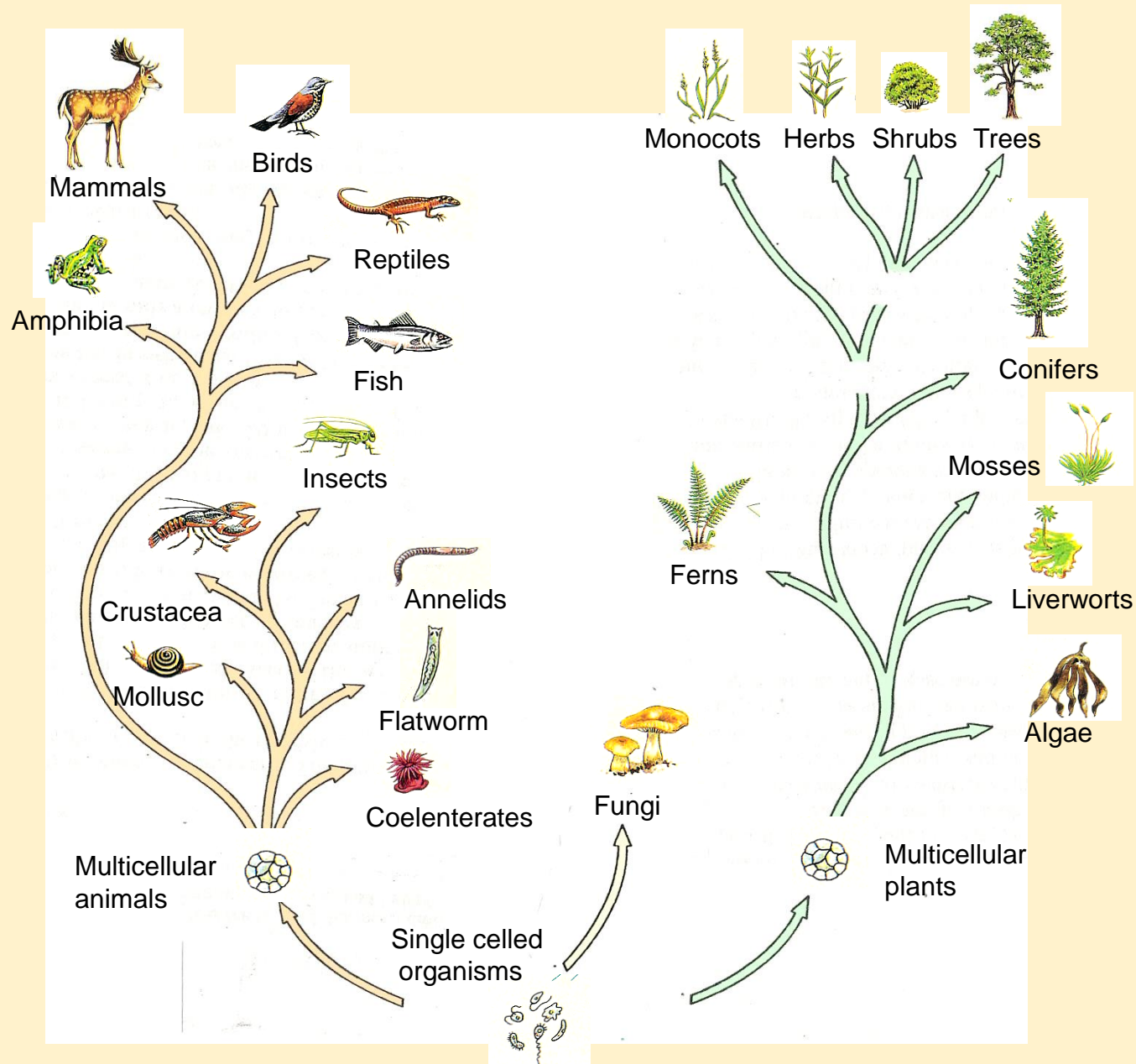
- שונות במאפיינים בתוך האוכלוסייה

- אילוצים סביבתיים וברירה

- התפצלות והתמחות

<https://www.youtube.com/watch?v=M3bROOvWMcM>

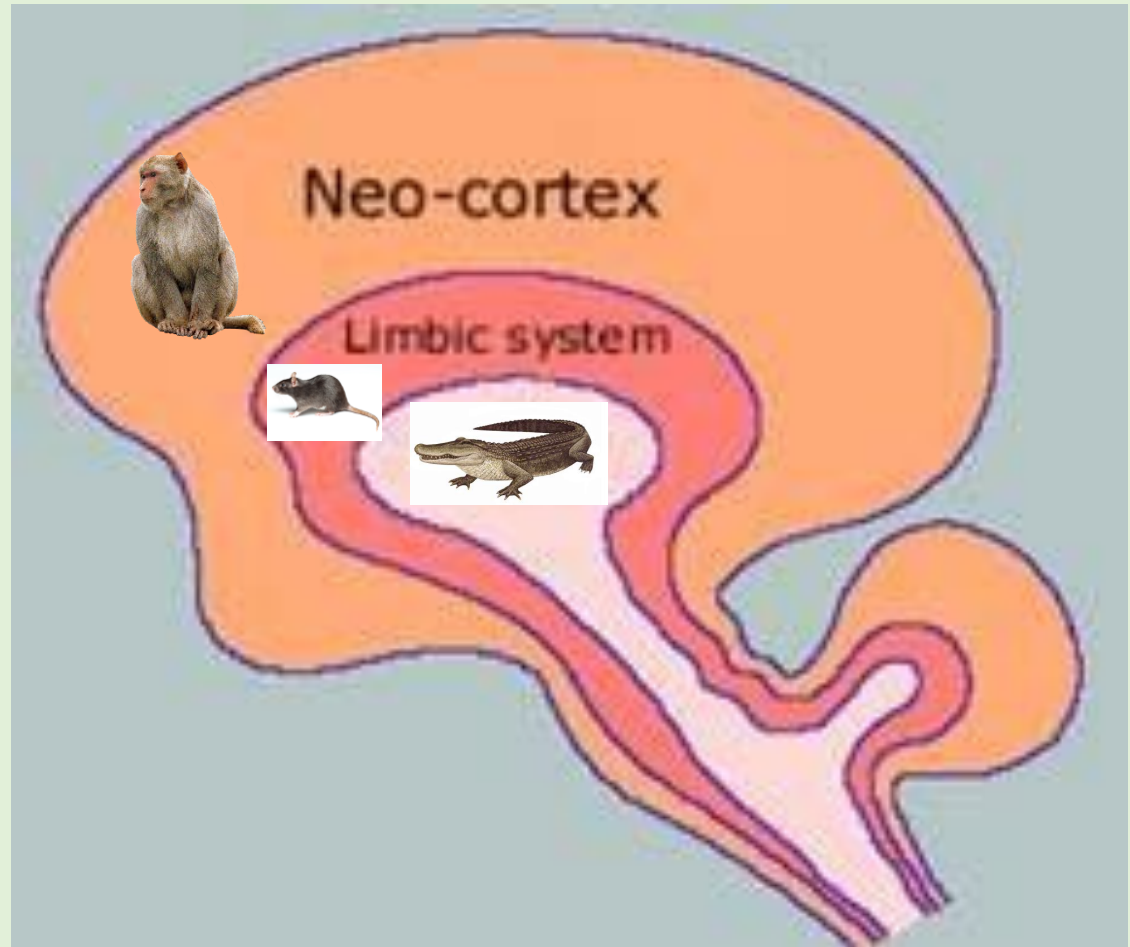

אבולוציה של מערכת העצבים במינים השונים

הסיפור הפשוט

במהלך האבולוציה התווספו (או גדלו, השתכללו) מבנים במח

- **המח הזוחלי** אחראי על תפקודים חיוניים, שליטה מוטורית וסנסורית
- **המח היונקי** אחראי כבר לאמוציות, וזיכרון מורכב
- **המח הפירימאטי** מאפשר תכנון, פתרון בעיות ותקשורת מורכבת

הסיפור היותר מורכב

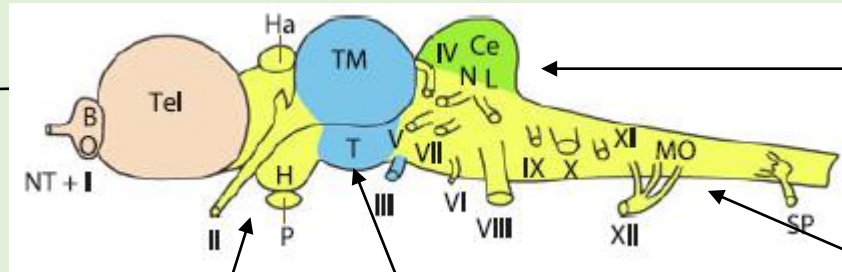
אבולוציה של מערכת העצבים

- כדור הארץ קיים כ 4.5 מיליארד שנים
- צורות חיים ראשונות מופיעות לפני כ 3.5 מיליארד שנים
- כבר לחיידקים (2.7-2.9 מיליארד) יש תפקודים סנסוריים, תנועתיים וזיכרון.
- מדוזות וכו' (580MYA) –רשת של כמה אלפי נוירונים
- חיות דו צדדית (550-600MYA) – חוט עצבי עם גנגליונים כשהגדול בחלק הקדמי ("מח"), מכמה מאות עד כמה אלפי נוירונים
- פרוקי רגליים (540MYA) - יש כבר גנגליונים ומח. מערכת עצבים של מאות אלפי נוירונים (מיליון בג'וקים)

לכל החולייתנים מבנה בסיסי דומה של המוח

טלאנצפלוון
בבני אדם: קורטקס,
גרעינים בזליים,
היפוקמפוס

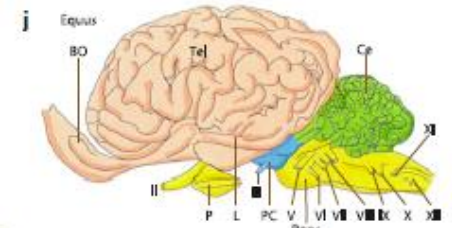
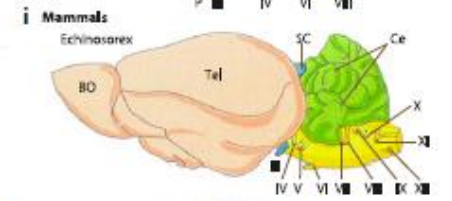
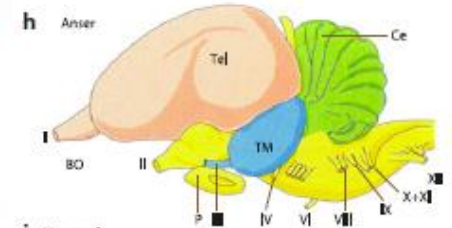
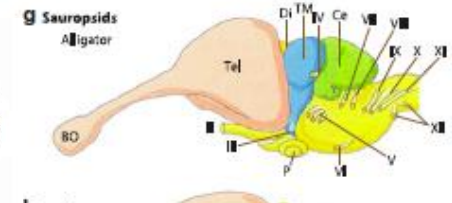
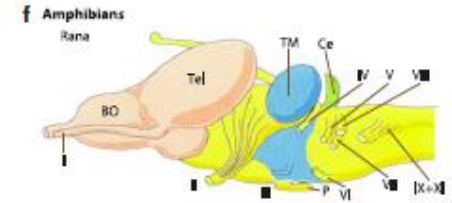
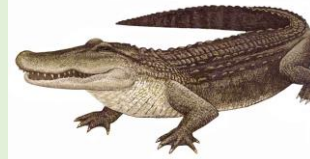
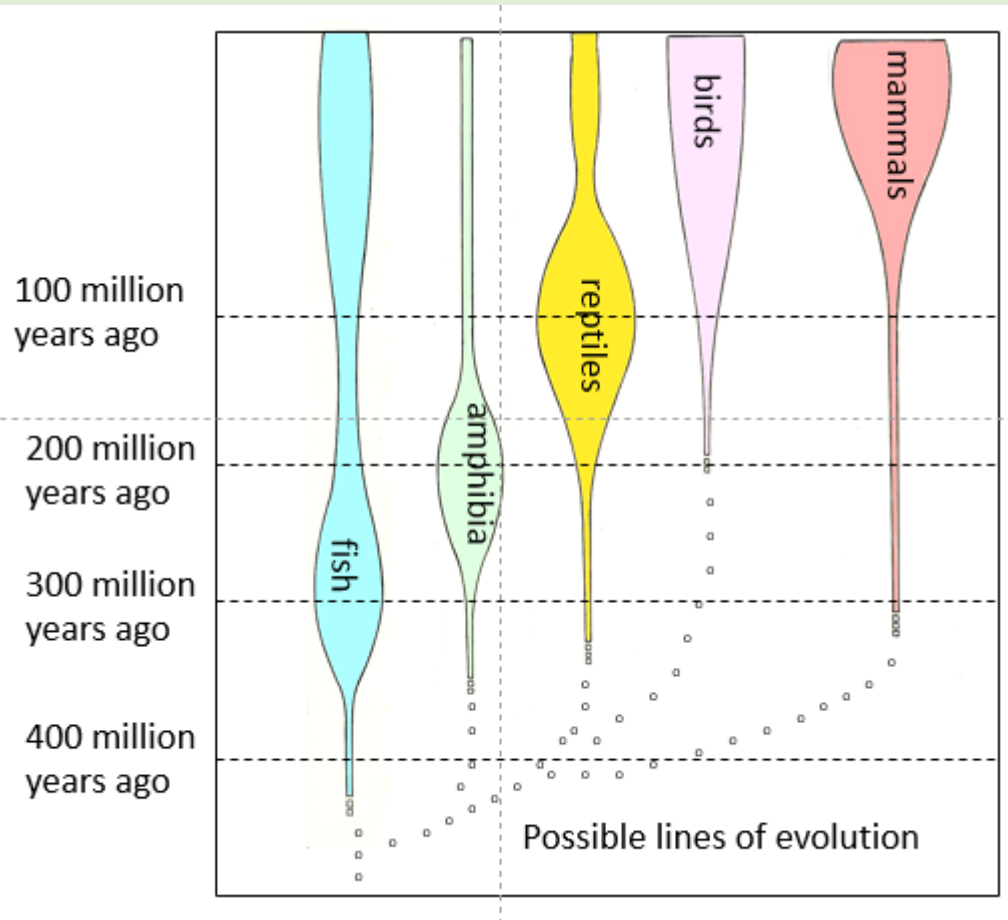
צרבולום

גזע מוח

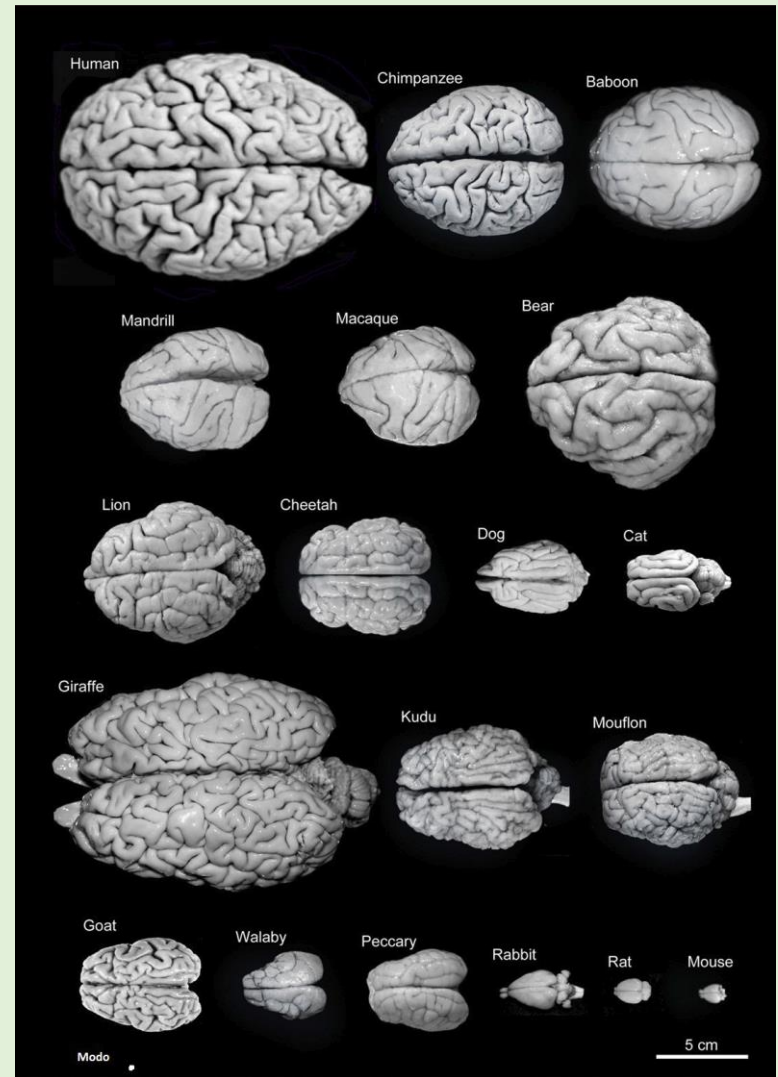
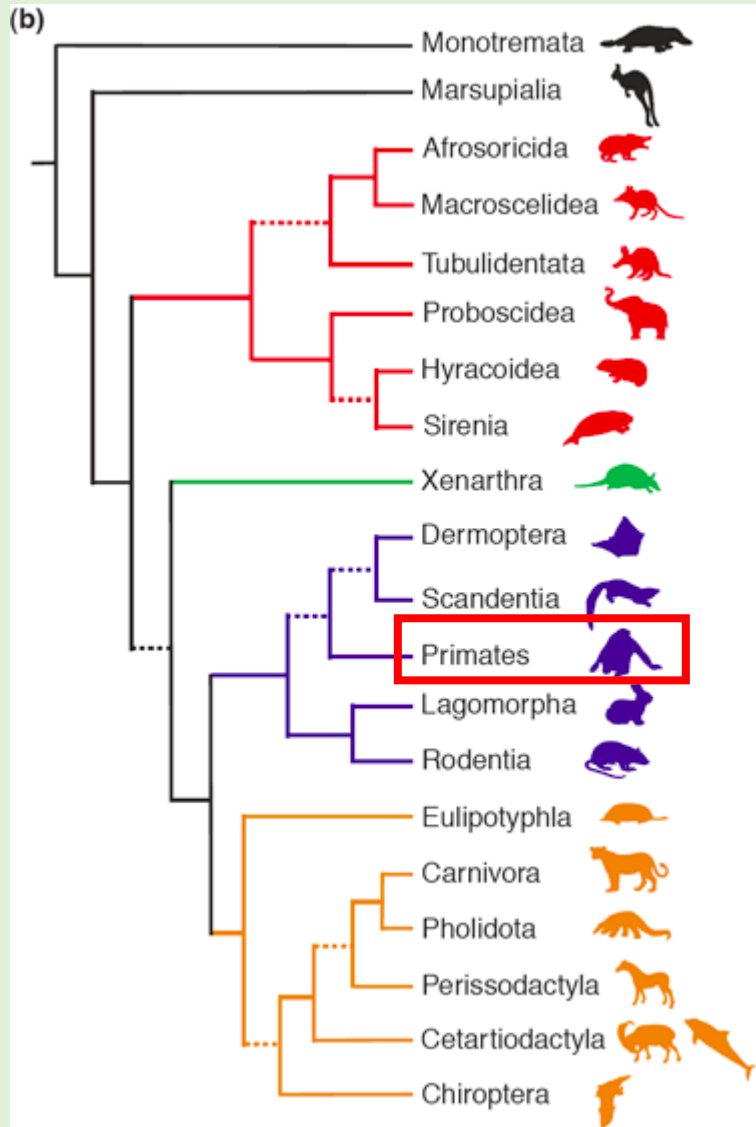
היפותלמוס

מוח תיכון: טגמנטום
וטגמנטום מזאנצפלי

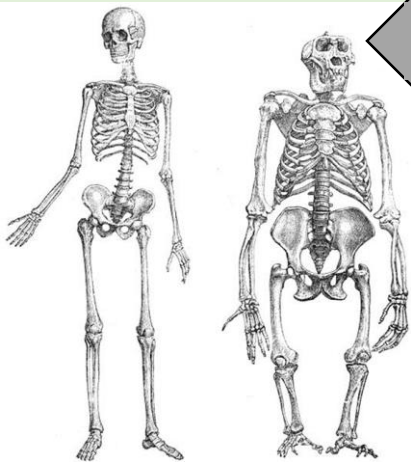
המהלך האבולוציה של החולייתנים, יש שינויים במבנים אלו, בגודלם ובגודלם היחסי

שינויים אלו נמשכים גם בקרב היונקים

בני האדם שייכים לסוג היונקים הנקראים פרימאטים האבולוציה של הפרימאטים מתאפיינת בגידול מהיר בגודל הקורטקס (במיוחד חלקו הקדמי) והצרבלום

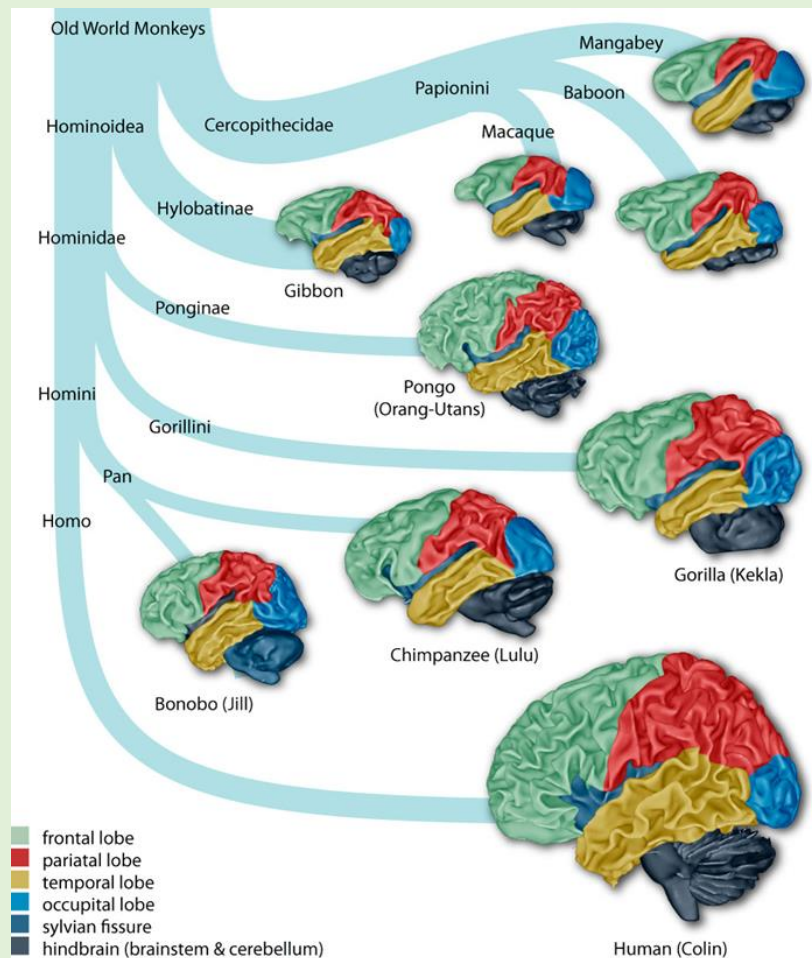
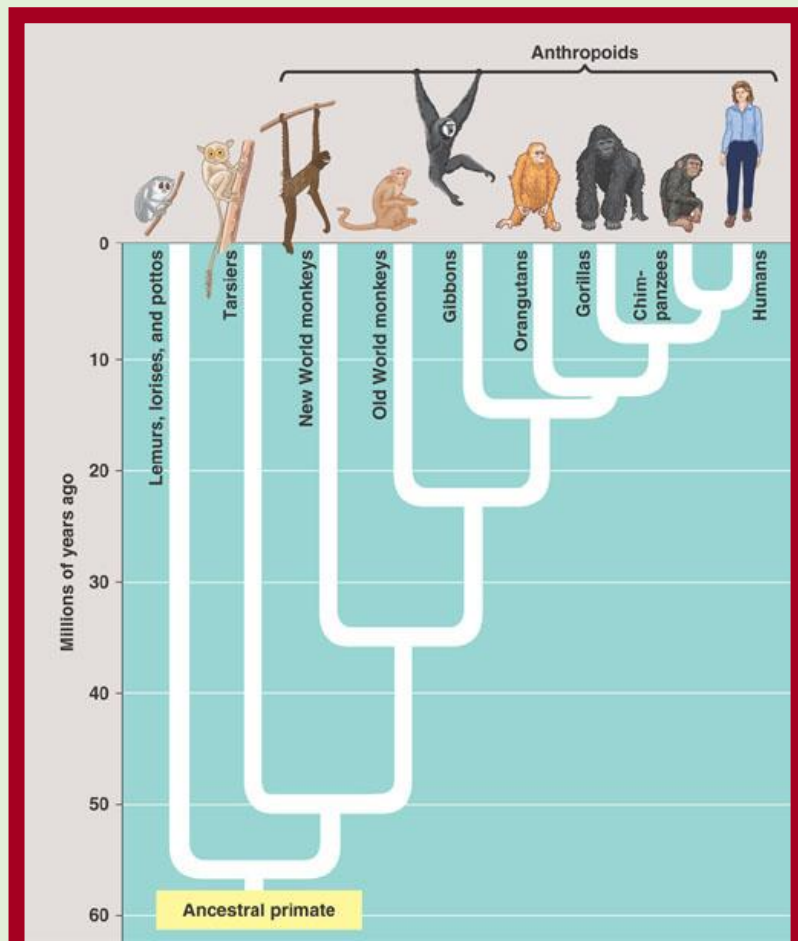
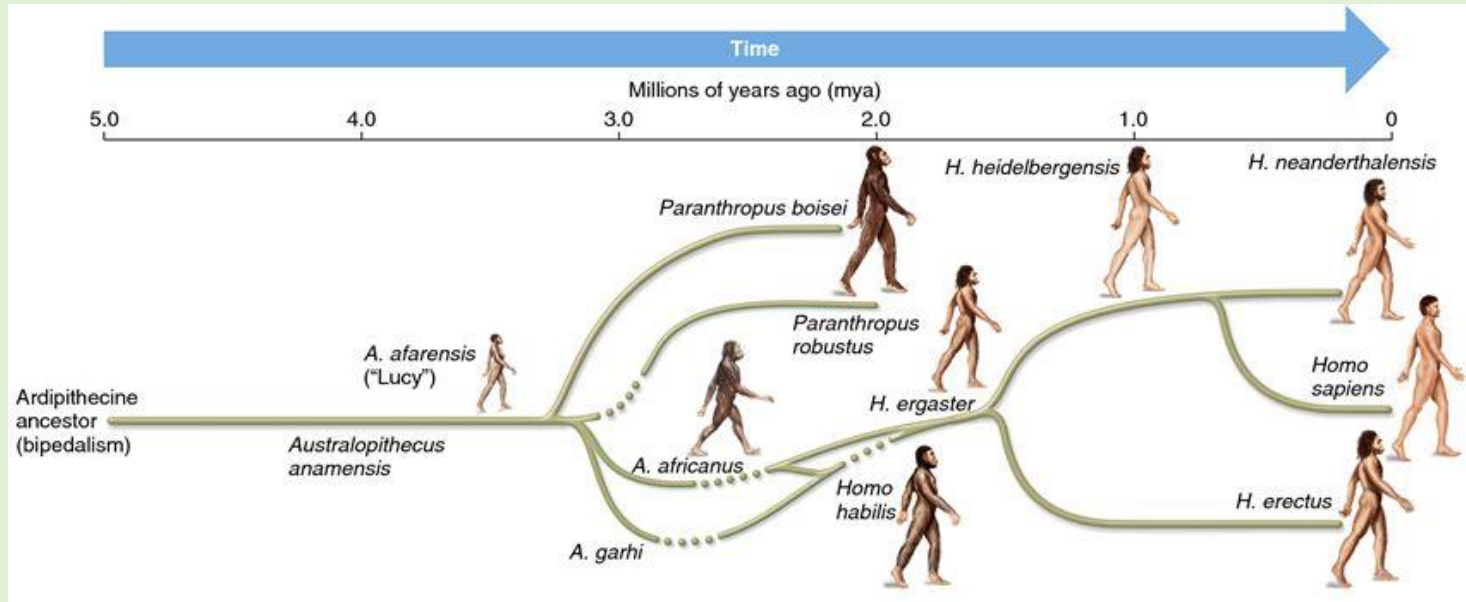

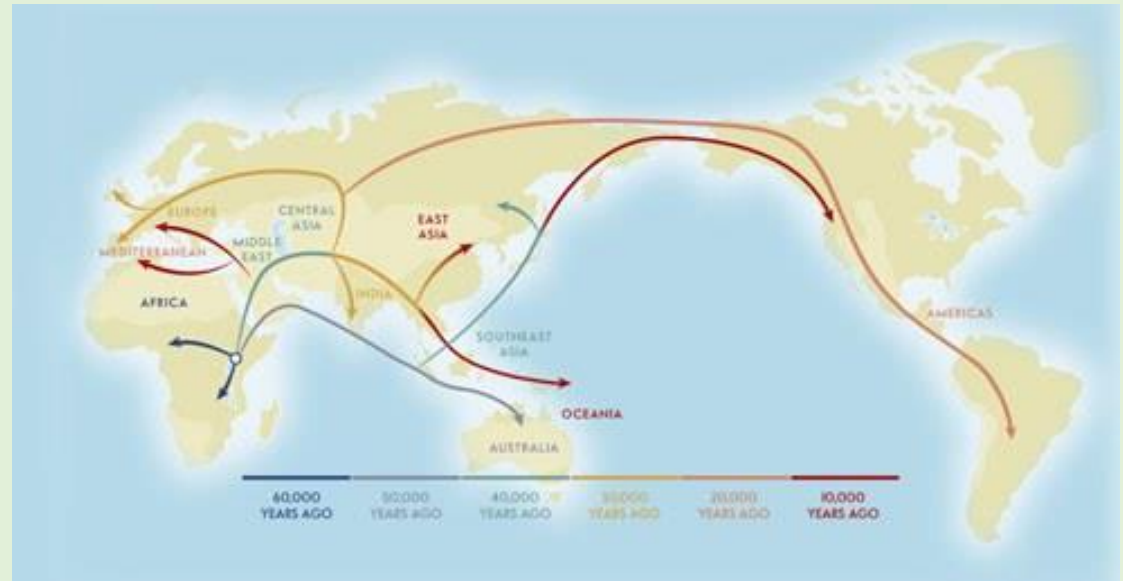
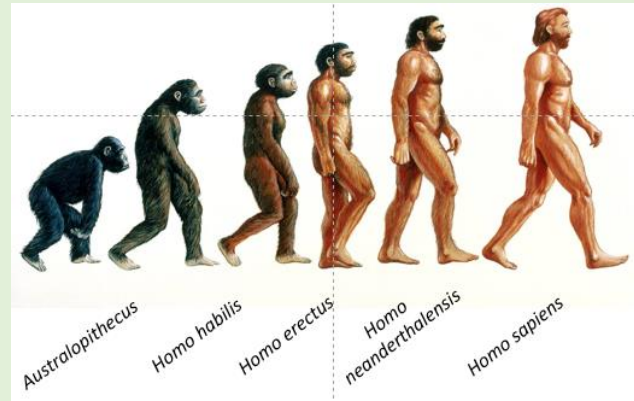
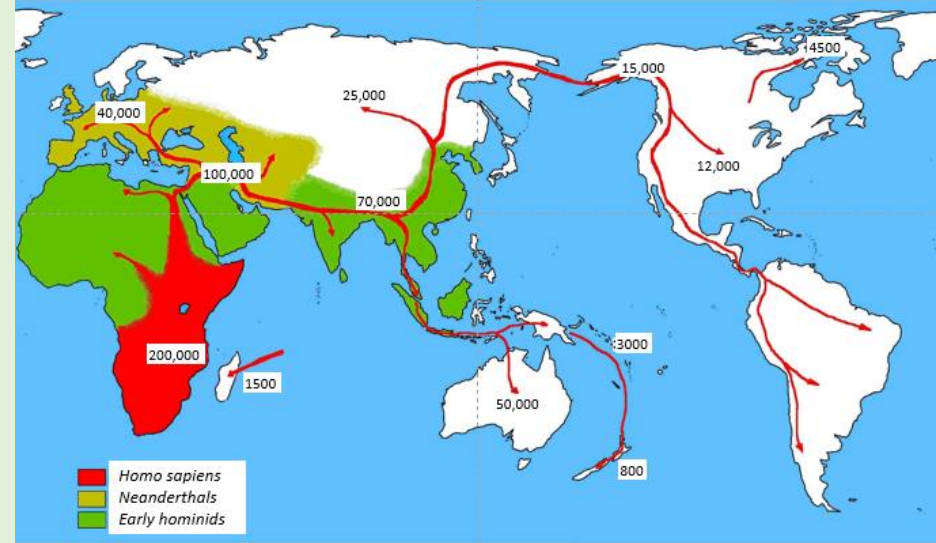
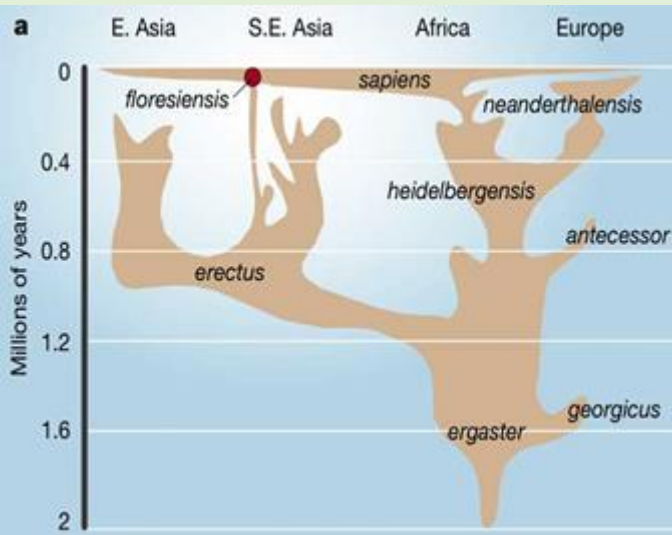
Fig. HE: Visualization of evolution of brains in primates based on the inner surface. The lobes, the sylvian fissure and the hindbrain (brainstem and cerebellum) are colorized for better orientation.

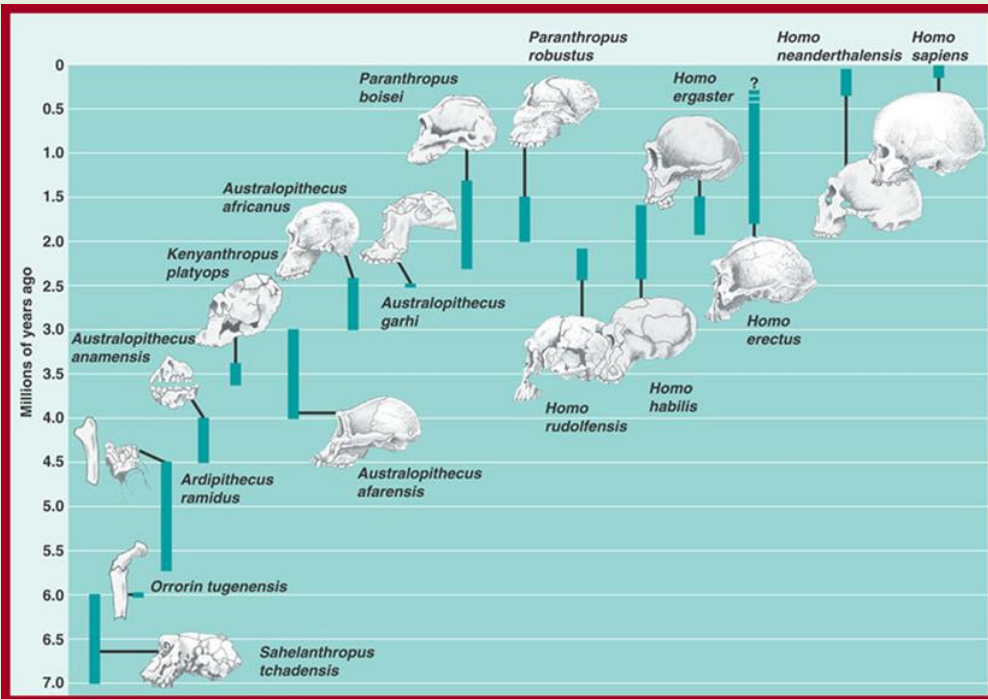
בני האדם שאנו מכירים היום הם רק מין אחד מקרב קבוצה שלמה של מיני אדם: (הומו)

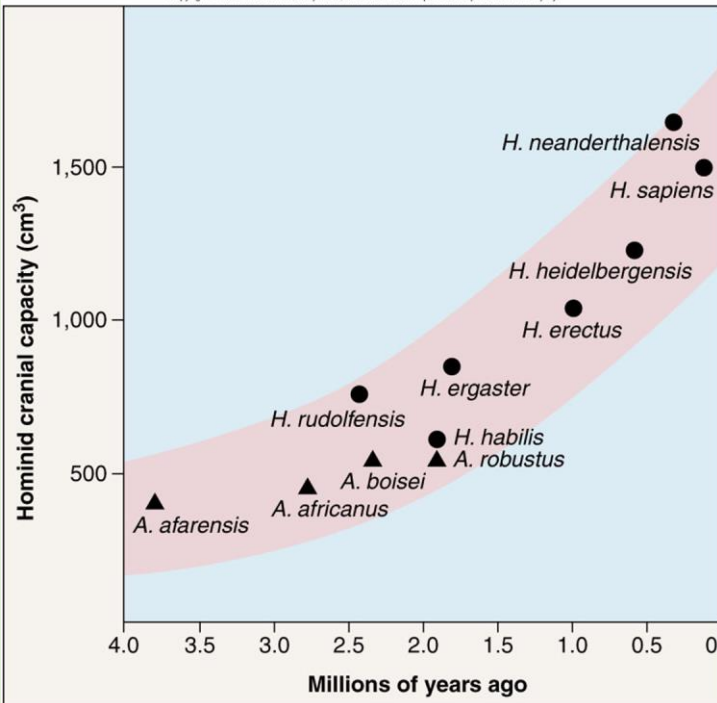
גנים של זני הומו שנכחדו עדיין קיימים בקרב בני האדם:
כל בני האדם מחוץ לאפריקה נושאים גנים ניאנדרטליים

כל בני האדם מוצאם באפריקה

Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display.

- המח ממשיך להשתנות במהלך האבולוציה של מיני ההומו.

- שינוי זה מתאפיין בעלייה מואצת בגודל המח (והגוף) במיליון וחצי השנים האחרונות

- גדילה זו מחייבת אספקה קבועה של כמות עצומה של אנרגיה

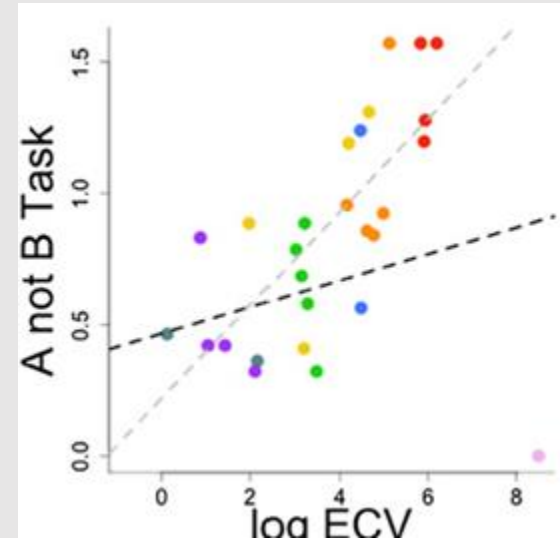
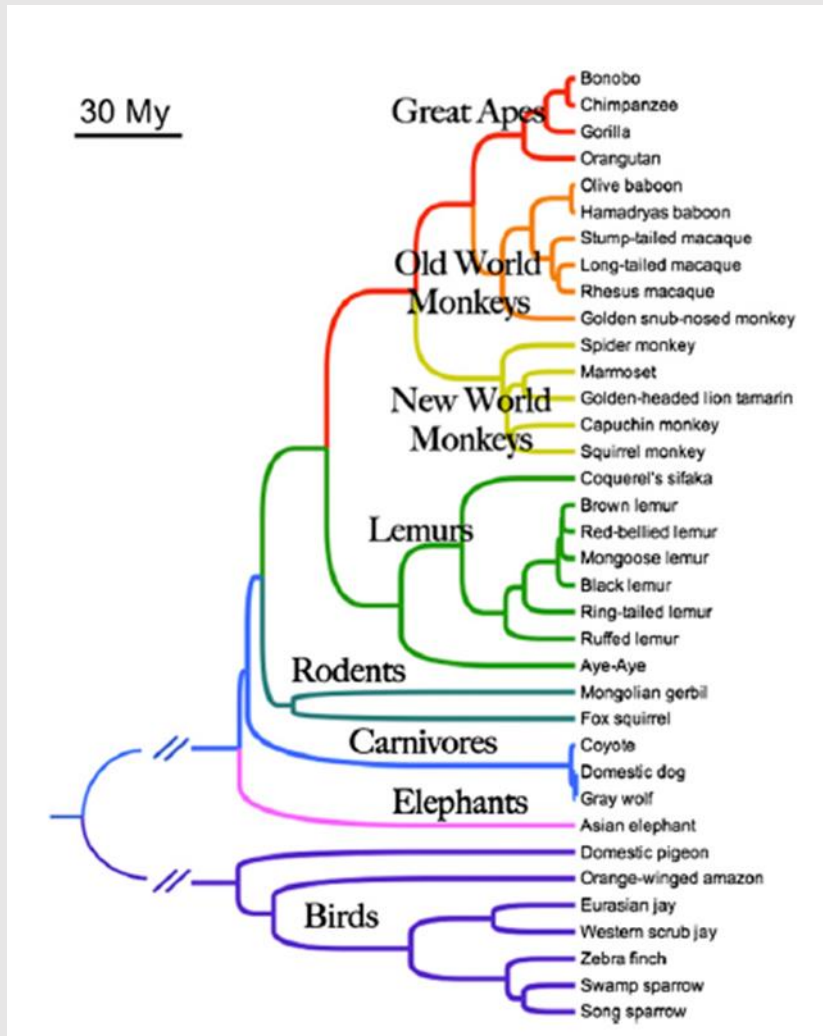
- אחת ההיפוטיזות לשינוי שאיפשר זאת היא השימוש באש והבישול שהגדילו את היעילות האנרגטית של המזון

- להומו ספיינס (אנחנו) אין את המח הכי גדול בקרב מיני ההומו (לניאנדרטלים יש)

כמה עקרונות כלליים של אבולוציית מערכת העצבים

עליה במספר הנוירונים במהלך האבולוציה

מספר הנוירונים (שמתואם בדרך כלל עם גודל המח) קובע את היכולת הקוגניטיבית

- מספר מוטציות חשובות התרחשו בדרך:
- ניתוק הקשר בין גודל הנוירונים לגודל הגוף
- בלעדיו המח שלנו היה שוקל 36 ק"ג!
- ניתוק זה קיים אצל העופות: מספר הנוירונים במח של תוכי דומה לזה של שימפנזה
- גידול הגולגולת

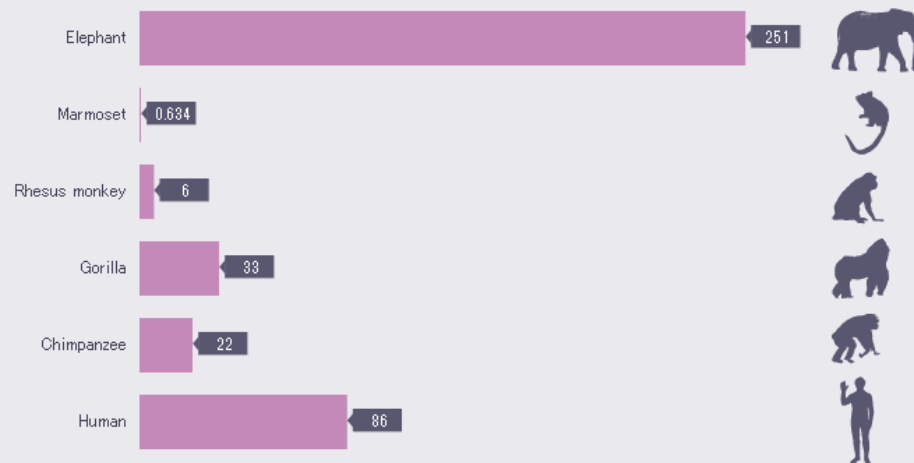
מספר נוירונים אינו הגורם היחיד הקובע את יעילותו של המח

- המח הגדול ביותר ועם הכי הרבה נוירונים הוא של פילים (4.5 ק"ג) ולוויתנים טורפים (עד 9 ק"ג לעומת 1.4 בבני אדם)
- המח עם הכי הרבה נוירונים בקורטקס, עם הקורטקס הפרה-פרונטלי הכי גדול, ובעל הקורטקס הכי מקומט הוא של הלוויתנים הטורפים.

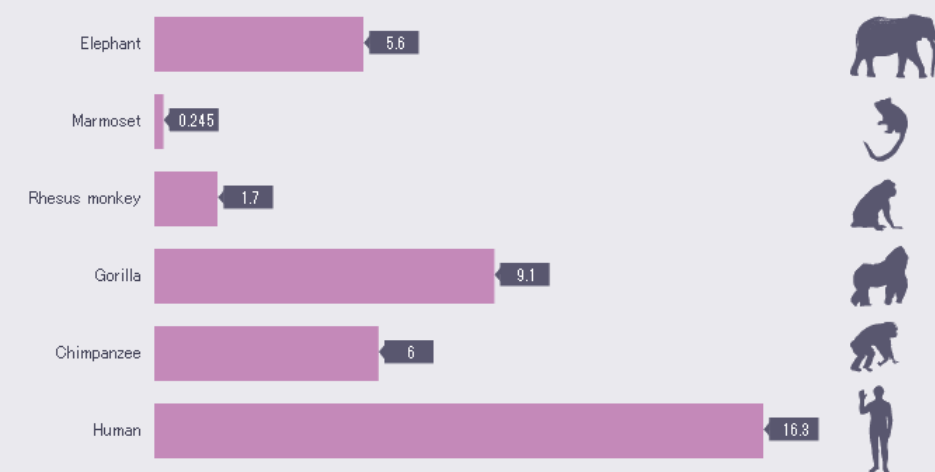
נוירונים בכלל המח

נוירונים בקורטקס

Brain neurons (billions)

Cerebral cortex neurons (billions)

המחיר של גדילת המוח: צורך במבנים חברתיים, טכנולוגיה ותרבות

- כל מיליארד נזירונים דורשים 6 קלוריות ליום.
- המח האנושי צורך כ 500 קלוריות ליום, כרבע מכלל צריכת הקלוריות.
- טכנולוגיות שמייעלות ניצול אנרגיה ממזון: שליטה באש.
- טכנולוגיות שמאפשרות השגת מזון וחדירה לאזורים קשים למחיה לצורך זה: הכנת בגדים וכלי נשק
- טכנולוגיות מחייבות תקשורת כדי להעביר את המיומנות בין דורות ובין חברי הקבוצה – תרבות
- מבנים חברתיים: alloparenting, הסדרי חלוקת משאבים – מבטיחים אספקה סדירה של קלוריות

Suzana Herculano-Houzel, 1972-